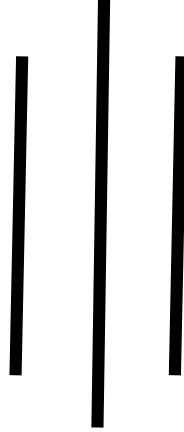

मध्यनेपाल नगरपालिका
नगरकार्यपालिकाको कार्यालय
भोर्लेटार, लमजुङ
गण्डकी प्रदेश

वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम
आर्थिक वर्ष २०८१।८२

मिति : २०८१ असार १० गते सोमवार

मध्यनेपाल नगरपालिकाको यस गरिमामय १५ औं नगरसभामा पाल्नु हुने नगरपालिकाका श्रद्धेय उपप्रमुखज्यू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यू, सम्पूर्ण नगरसभा सदस्यज्यूहरु, राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरु, सञ्चारकर्मी मित्रहरु, तथा उपस्थित सम्पूर्ण महानुभावहरु,

नेपालको संविधान, २०७२ जारी भई उक्त संविधानले व्यवस्था गरे बमोजिम देशमा संघीयता कार्यान्वयनमा आएको छ । लामो समय सम्मको आम नेपाली जनताको प्रतिक्षा पछि २०४६ सालको जनआन्दोलन, २०६२/२०६३ को दोस्रो जनआन्दोलन, मधेश आन्दोलन पछि संविधानसभाको निर्वाचन भई जनताका प्रतिनिधिले नै संविधानको निर्माण गरी हाल कार्यान्वयनमा रहेको छ । संविधानले सुनिश्चित गरेका प्रावधानहरुलाई व्यवहारत रुपान्तरण गर्ने क्रममा स्थानीय तहको निर्वाचन, २०७९ सम्पन्न भई आज हामी मध्यनेपाल नगरपालिकामा स्थानीय सरकारको रुपमा रही यो सभामा वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा हामी निकै गौरवान्वित भएका छौं ।

नेपालले संघीय शासन प्रणाली अवलम्बन गरे पश्चात स्थानीय तहहरुले समेत स्वायत्त शासनको अभ्यास गर्न थालेको सन्दर्भमा मध्यनेपाल नगरपालिकाको पन्ध्रौं नगरसभामा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा गौरवान्वित भएको छु । यस अवसरमा नेपाल र नेपाली जनताको हकहित र समृद्धिको निमित्त विभिन्न आन्दोलनहरु एवं बलिदानीपूर्ण संघर्ष लगायतका घटनाक्रमहरुमा ज्यान उत्सर्ग गर्ने ज्ञात आज्ञात शहीदप्रति हार्दिक श्रद्धासुमन अर्पण गर्दछु ।

यस नगरपालिका भित्र पर्यटकीय क्षेत्रको रुपमा रहेको इशानेश्वर मन्दिर, मालिका मन्दिर तथा राक्षकालिका मन्दिरले मध्यनेपाल नगरपालिकालाई धार्मिक पर्यटनको प्रचुर संभावन रहेको नगरपालिकाको रुपमा इङ्गित गर्दछ । त्यस्तै गरी नगरको काख भएर अविरल बगिरहेको मादि नदी तथा मिदिम नदि, पिस्ति खोलाले आफ्नो प्रवाहवाट शितलता प्रदान गर्नुका साथै सिंचाई र खानेपानी व्यवस्थापनमा राम्रो टेवा पुगेको छ ।

धार्मिक तथा सांस्कृतिक धरोहरका रुपमा रहेको इशानेश्वर, राक्षकालिका मन्दिर, मालिका मन्दिर र आसपासका क्षेत्रमा रहेका भौगोलिक, प्राकृतिक, ऐतिहासिक, सांस्कृतिक एवं पर्यटकीय महत्वका दृष्टिले अत्यन्त प्रबल संभावना भएको नगरपालिका भएर पनि द्रुत विकासका लागि हामी सामु धेरै चुनौती रहेका छन् । विकासका क्रममा पछाडी परेका वर्ग तथा समुदायलाई विकासको मूल प्रवाहमा ल्याउन कृषि तथा उत्पादनशील क्षेत्रमा लगानी अभिवृद्धि गरी आर्थिक गतिविधिहरुको माध्यमद्वारा रोजगारी विस्तार गर्न, कृषि क्षेत्रको व्यवसायीकरण, विविधिकरण र आधुनिकिकरण गर्न, सुशासन प्रवर्द्धन गरी सेवा प्रवाहमा प्रभावकारीता कायम गर्न, कृषि विकासबाट पर्याप्त लाभ लिई सबै क्षेत्रसम्म पुऱ्याउन, वन जंगलको संरक्षण गर्दै वातावरणीय सन्तुलनलाई कायम राख्न, भौतिक पूर्वाधारको विकासमा लगानी वृद्धि गर्न र सामाजिक विकासलाई संस्थागत गरी अपेक्षित विकासको प्रतिफल हासिल एवं आन्तरिक

आयका दायरालाई फराकिलो बनाउन र आन्तरिक व्यवस्थापनलाई सुशासनमैत्री बनाई संस्थागत सुदृढिकरण गर्न तथा मौजुदा संविधानको अनुसूची ८ मा व्यवस्था भए वमोजिमको कानून निर्माण तथा कार्यान्वयनलाई पूर्णता दिई आत्मनिर्भर हुनुपर्ने जस्ता समग्र चुनौतीलाई अवसरमा बदली विस्तृत परियोजना तयार पारी केन्द्र सरकार र प्रदेश सरकारसँग समन्वय र सहकार्य गर्दै विकासको प्रतिफल जनस्तरसम्म पुर्याउने काममा प्रतिवद्ध रहेको कुरा जानकारी गराउन चाहन्छु ।

नेपालको राज्य पुनर्संरचना पश्चात गठित मध्यनेपाल नगरपालिकाको स्थापना पश्चात हालसम्म यस नगरपालिकाले ७ वटा वार्षिक नीति, कार्यक्रम एवं बजेट पारित गरी कार्यान्वयन गरिसकेको छ । हालसम्मका प्रयासहरूबाट मूलभूत रूपमा स्थानीय नेतृत्वको विकास एवं क्रियाशिलता, जनसचेतना एवं जनसशक्तिकरण, नगरपालिकाका सबैजसो भूभागमा पक्की सडकको पहुँच पुगेको, नगरपालिकाको प्रशासकीय भवन निर्माण कार्य सम्पन्न हुन लागेको, प्राविधिक शिक्षालय स्थापना एवं सञ्चालन, १५ शैयाको आधारभूत अस्पताल निर्माण कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको र संस्थागत सुधार लगायतका थुप्रै उपलब्धिहरू हासिल भएका छन् ।

यी उपलब्धिहरू हासिल हुनुमा हाम्रा अग्रजहरूको निष्ठा, त्याग र समर्पणको ठूलो भूमिका छ । यस अवसरमा उहाँहरूलाई सम्झिने र उहाँहरूले देखाएको बाटोमा वर्तमान र भावी पुस्तालाई समेत डोऱ्याई समुन्नत राष्ट्र निर्माणको अभियानलाई पूर्णता दिने सवाललाई नजरअन्दाज गर्न मिल्दैन । राष्ट्रियता, राष्ट्रिय हित एवम् स्वाभिमान, लोकतन्त्र र जनजीविकाको आन्दोलनको नेतृत्व गर्नुहुने अग्रजहरू जननायक विश्वेश्वर प्रसाद कोईराला, गणेशमान सिंह, कृष्णप्रसाद भट्टराई, गिरिजाप्रसाद कोईराला, पुष्पलाल श्रेष्ठ, मदन भण्डारी र मनमोहन अधिकारी लगायतका समग्र नेतृत्व पंक्तिप्रति यो गरिमामय सभामा उच्च सम्मान व्यक्त गर्दछु ।

नेपालको सङ्घीयताको कार्यान्वयनको सिलसिलामा सुशासन स्थापना र जनजीविकाका समसामयिक सवालहरूको समुचित व्यवस्थापन गर्नको निमित्त दिनरात लागि रहनु भएका नगर उपप्रमुखज्यू र सभाका सबै सदस्यहरू लगायतका जनप्रतिनिधिज्यूहरू, राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरू र सम्बद्ध सबैको लगनशीलता र तत्परताको सराहना गर्दछु । आगामी दिनमा समेत अझ बढी सहभागिता, सक्रियता र प्रतिवद्धताको समेत अपेक्षा राखेको छु । नेपालको संविधानले अवलम्बन गरेको स्थानीय तहको सङ्घीय संरचनालाई कार्यमूलक बनाउने अभिभारा हाम्रो सामु रहेको छ । नगर सभा, नगर कार्यपालिका,

राजनीतिक दल, निजी क्षेत्र, राष्ट्रसेवक कर्मचारी, सुरक्षा निकाय, पत्रकार लगायत सबैलाई संविधान कार्यान्वयन र सङ्घीयताको ब्यवस्थापनमा अझ बढि योगदान दिन हार्दिक अपील गर्दछु ।

बर्तमान परिवेशमा संविधानले स्थानीय तहहरूलाई प्रदान गरेको अधिकारको सीमा भित्र रही स्थानीय सरकारको हैसियतमा नगरपालिका नगरवासीका अपेक्षा र आवश्यकतालाई संवोधन गर्नको लागि कर लगाउन र उठाउन, कानून निर्माण गर्न र आफैले छानेको नगर विकासको काम गर्न अधिकार सम्पन्न छ । पहिलो कार्यकालको अनुभव र सिकाईबाट नगरको दिगो र सन्तुलित विकासका लागि ठोस रूपमा अगाडि बढ्ने पृष्ठपोषण र प्रेरणा मिलेको छ । नगरवासीका आधारभूत आवश्यकताहरू र आकांक्षाहरू सम्बोधन, दिगो र सन्तुलित विकासको मान्यता, सहभागितामूलक विकास, साझेदारी विकास, मानव विकास जस्ता अवधारणाहरूबाट निर्देशित भई नागरिकको अत्युत्तम हित र भलाईका लागि प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ । नीति तथा कार्यक्रमको सफलता सरोकारवालाहरूको सक्रियता र सहभागितामा निर्भर रहन्छ । प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा सम्बद्ध सबै सरोकारवालाहरूको सार्थक सहभागिता र सुझाव तथा पृष्ठपोषणको आव्हान गर्दछु ।

मध्यनेपाल नगरवासी आदरणीय दाजुभाई तथा दिदीबहिनीहरूको नजरमा यस नगरपालिकाका जनप्रतिनिधीहरू उत्कृष्ट र अब्बल सावित हुन चाहन्छौं । यही अठोटलाई व्यवहारिक धरातलमा उतार्न हामी सबै जनप्रतिनिधिहरू मन, बचन र कर्मले कार्यक्षेत्रमा उत्कृष्ट कार्यसम्पादनका लागि खटिइ आएका छौं । स्थायी सरकारको रूपमा रहेको कर्मचारीतन्त्र लगायत सबै सहकर्मीहरूसँग समन्वय र सहकार्यको उत्कृष्ट नमुना प्रस्तुत गर्न हामी सदा प्रयत्नरत छौं । मलाई आशा एवम् भरोषा छ, यो नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा यहाँहरूको उच्च सहयोग र समन्वय रहनेछ । **“मध्यनेपाल नगरपालिकाको विशेषता : बोली र ब्यवहारमा एकरूपता”** भन्ने नारालाई दृढताका साथ हृदयङ्गम गरी नेपालको संविधान र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनको मर्म र भावनालाई आत्मसात गर्दै यो नीति तथा कार्यक्रम सम्मानित सभामा पेश गरेको छु ।

सम्पूर्ण सभासदस्यज्यूहरू,

मध्यनेपाल नगरपालिकामा सर्वसाधारण जनताले प्रत्यक्ष अनुभूत गर्ने खालका योजना बनाउने,स्थानीय जनतालाई योजना तर्जुमा प्रक्रियामा प्रत्यक्ष सहभागी गराउने, टोल स्तरीय, वडा स्तरीयमा आधारित रहि नगरपालिकाको माटो सुहाउँदो योजना तथा कार्यक्रम बनाउने, विकासका गतिविधिहरू सञ्चालन गरी अल्पकालिन एवं दीर्घकालिन योजना सहित नगरको विकासलाई अगाडी

बढाउनका लागि आगामी दिनहरूमा "सुन्दर र समृद्ध मध्यनेपालको आधार, कृषि, पर्यटन र पूर्वाधार" भन्ने सोचलाई प्राप्ति गर्न अगाडी बढ्ने कार्यमा हामी सबै हातेमालो गरी मध्यनेपाल नगरपालिकालाई सुन्दर र समृद्ध बनाउने कार्यमा हामी सबै एकजुट भएर लाग्न समेत अनुरोध गर्दछु ।

१. उच्च उत्पादन, मर्यादित जीवन, समावेशी, सभ्य, न्यायपूर्ण र सुशासनयुक्त आधुनिक समाज भएको समृद्ध नगरपालिकाको लक्ष्य प्राप्तीका लागि उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्दै समाजवाद उन्मुख आत्मनिर्भर अर्थतन्त्र निर्माण गर्नुका साथै पर्यटन, कृषि, ऊर्जा, उद्योग, पूर्वाधार र मानव संसाधन विकासको माध्यमबाट समतामूलक तथा फराकिलो उच्च आर्थिक वृद्धि हाँसिल गरी समृद्ध नगरपालिकाको आधारशीला निर्माण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
२. गुणस्तरीय शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छ वातावरणमा पहुँच पुर्याई नगरपालिका भित्रका सबै नागरिकलाई सामाजिक सुरक्षा र सुशासनको अनुभूति गराउनुका साथै सहकार्यमूलक संस्कारको विकास गर्दै आपसी छलफल, राय सुझावका आधारमा अघि बढ्दै जनतालाई निकटताको अनुभूति गराईनेछ र यस नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका विभिन्न विषय विशेषज्ञ तथा बुद्धिजीवि वर्गको अनुभव तथा विज्ञतालाई उपयोग गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
३. लोकतन्त्रका लाभहरूको समानुपातिक समावेशी र न्यायोचित वितरण गरी कानूनी राज्यको स्थापना र दिगो विकासको लक्ष्यलाई समावेश गरी समाजवाद उन्मुख संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन प्रणालीलाई स्थानीय तह देखि नै संस्थागत गरी सुदृढीकरण गर्न प्रतिबद्ध रही यसका लागि मध्यनेपाल नगरपालिकाले संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकारसँग सहकार्य, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा अगाडी बढ्ने नीति अवलम्बन गरेको छ ।
४. सरकारी क्षेत्र निजी क्षेत्र, सहकारी क्षेत्र, गैरसरकारी संस्था, नागरिक समाज र सामाजिक क्षेत्रलाई समग्र विकास प्रक्रियामा प्रतिनिधिमुलक सहभागिताका लागि आकर्षित गरिने छ ।
५. आन्तरिक राजश्व परिचालन क्षमता अभिवृद्धि गर्दै जाने एवं स्रोत र साधनको कुशल र नतिजामूलक व्यवस्थापन द्वारा गरिवी न्यूनीकरण र दिगो विकासका लक्ष्य हाँसिल गर्न सहयोग पुर्याउने गरी तिव्र, दिगो र रोजगारमूलक आर्थिक वृद्धि हाँसिल गर्दै "सुन्दर र समृद्ध मध्यनेपालको आधार, कृषि, पर्यटन र पूर्वाधार" निर्माण गर्ने लक्ष्य हाँसिल गर्न अधिकतम प्रयास गर्ने नीति कार्यान्वयन गरिने छ ।
६. सार्वजनिक खर्च तथा राजश्व प्रणालीलाई आधुनिक सूचना प्रविधिमा आधारित बनाई पारदर्शी बनाईने छ ।
७. नगरपालिकाको समग्र विकासको लागि अल्पकालीन, आवधिक, र दीर्घकालीन गुरुयोजना तयार पारी सोही अनुसार क्रमिक रूपमा विकास निर्माण कार्यलाई अगाडी बढाउने नीतिलाई निरन्तरता दिईएको छ ।

८. मध्यनेपाल नगरपालिकामा आयोजना बैंकको स्थापना गरी प्राथमिकताको आधारमा आयोजना/कार्यक्रम छनौट तथा प्राथमिकिकरण गरी कार्यान्वयन गरिने नीति लिइने छ ।
९. लैङ्गिक संवेदनशिल बजेट प्रणालीलाई संस्थागत गरी लैङ्गिक समानता एवम् महिला सशक्तिकरणमा विशेष जोड दिइनेछ ।
१०. लामो समयदेखी समस्या समाधान हुन नसकेको भुमिहीन दलित, भुमीहिन सुकुम्वासी, अव्यवस्थित वसोवासीको समस्या समाधान गर्न राष्ट्रिय भुमी आयोगसंग सहकार्य गरि यथार्थ लगत लिई जग्गाधनी प्रमाणपुर्जा उपलब्ध गराउने सरकारी उद्देश्यलाई सार्थक बनाउन आवश्यक प्रयास गरिने छ ।
११. अति गरिव, एकल र सिमान्तकृत परिवारको लागी आवास निर्माण र जिविकोपार्जनको सुधार कार्यक्रम सञ्चालनमा संघ र प्रदेश सरकारसंग समन्वय र सहकार्यमा विशेष जोड दिइने छ ।
१२. कृषिलाई विविधिकरण, व्यावसायीकरण, आधुनिकीकरण, यान्त्रीकरण, औद्योगिकीकरणतर्फ लैजाने कार्यक्रमलाई प्राथमिकतामा राखिएको छ । उत्कृष्ट कृषक तथा कृषक समुहलाई प्रोत्साहन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ । घुम्ती शिविर मार्फत माटो तथा गोबर परीक्षण कार्यक्रम सन्चालन गर्दै कृषि तथा पशुपंक्षी पालन क्षेत्रको उत्पादन वृद्धि गरिनेछ । गोठदेखि ओठसम्म भन्ने नाराका साथ स्वस्थ पशु तथा प्राङ्गारिक मल उत्पादनमा जोड दिइनेछ । “किसानको उत्पादन, उत्पादनको लागि प्रोत्साहन” कार्यक्रम मार्फत कृषि उपजको बजार पहुँचलाई सहकारी मार्फत सरलीकरणको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
१३. कृषि उपज भण्डारणको लागि चिस्यान केन्द्र निर्माण गर्न पहल गरिनेछ र आधुनिक कृषि सामग्री तथा औजारहरु अनुदानमा उपलब्ध गराउने तथा कृषकका लागि तालिम र सिँचाईको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
१४. युवाहरुका लागि कृषि उद्यमशिलता र सीप विकासका कार्यक्रमहरुमा आवद्ध गरि स्वदेशमै आयमुलक काम गर्ने अवसरको सृजना गरिने छ । वैदेशिक रोजगारिवाट फर्केका युवाहरुलाई लक्षित गरि सीपमुलक तालिमा प्रदान गरिने छ ।
१५. कृषि योग्य जमिनलाई बाँझो राख्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गरी हावापानी सुहाउँदो फलफूल खेती तथा तरकारी खेती कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिई दिगो रूपमा कृषिको प्रवर्द्धन गरिने छ ।
१६. मध्यनेपाल नगरपालिका पशुपालनको लागि योग्य भएकोले पशुपालन व्यवसायलाई दिगो प्रवर्द्धन गर्न व्यावसायीकरण, आधुनिकीकरण तथा औद्योगिकीकरण गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ । साथै यस मध्यनेपाल नगरपालिका भित्र व्यवसायिक पशुपालन गर्ने कृषकहरुलाई छनौट गरी पुरस्कृत एवं प्रोत्साहन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
१७. पशु स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम अन्तर्गत पशुपंक्षिलाई लाग्न सक्ने महामारीजन्य लम्की पिभिआर जस्ता रोगलाई नियन्त्रणमा लिनको लागि आधुनिक प्रयोगशाला स्थापना गरिने र उपचार कार्य प्रभावकारी ढंगले व्यवस्थापन गर्ने एवं जिनेटिक रोग तथा अन्य महामारी रोग नियन्त्रण गर्न रोग विरुद्धको खोप संचालन गरिएकोमा यसलाई थप प्रभावकारी बनाउँदै लैजाने नीति कार्यान्वयन गरिने छ ।

१८. पशु आहार कार्यक्रम अन्तर्गत डाले तथा भुँइ घाँसको केन्द्र स्थापना गर्ने नीति अवलम्बन गरिएको छ । सबै वडाका कृषकहरूलाई व्यवसायिक गाईभैसी पालन तर्फ आकर्षण गर्नको लागि पकेट क्षेत्र विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । साथै पशुधन विमा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा अगाडी वढाउन पहल गरिने छ ।
१९. नश्ल सुधार कार्यक्रम अन्तर्गत कार्यालयमा रहेका पशु सेवा सम्बन्धी प्राविधिक कर्मचारीहरूलाई परिचालन गरी कृत्रिम गर्भाधानद्वारा आवश्यक नश्ल सुधार (ए आई) कार्यक्रमलाई आगामी आ.व २०८१/८२ मा विशेष प्राथमिकता दिई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनको चरणमा लगिने छ । साथै पशुपंक्षिमा लाग्ने विशेष गरि वाखाहरूमा लाग्ने परजीविका कारण हुने पशुधन क्षतिलाई न्युनिकरण गर्न Dipping Tank निर्माण गर्ने तथा Drenching Gun को सहायताले उपचार प्रकृत्यालाई थप प्रभावकारी बनाइने छ ।
२०. युवा जनशक्तिको लागि घरेलु उद्यमशिलताको विकास तथा व्यवसायिकरण, रोजगारमूलक सीप विकास तथा व्यवसायिक कृषि र पशुपालन अन्तर्गत दूध तथा मासुजन्य पशुपालनमा सामूहिक पशुपालन गर्न तर्फ आकर्षित गरी विदेश पलायन हुन बाट रोक्ने नीति अवलम्बन गरिने छ । “नराखौ जमिन खालि:जस्तो माटो, उस्तै वाली” भन्ने नाराका साथ माटो परीक्षण गरी माटो सुहाउदो High Value Crops को उत्पादनमा जोड दिईनेछ ।
२१. मध्यनेपाल नगरपालिका को धार्मिक तथा पर्यटकीय गुरुयोजना अन्तर्गत रहेर यस क्षेत्र भित्र रहेका धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण क्षेत्रहरूको पहिचान विकास एवं सम्बर्द्धन गर्दै लगिनेछ । मध्यनेपाल वडा नं १० मा रहेको मालिका मन्दिर, वडा नं १ को राक्शे कालिका मन्दिर, वडा नं ७ को इशानेश्वर मन्दिर जस्ता पर्यटकीय र धार्मिक क्षेत्रको प्रचुर विकास, संरक्षण र सम्बर्द्धनमा विशेष जोड दिने नीति अवलम्बन गरिने छ । साथै नेपालको मध्यभागमा अवस्थित “मध्यनेपालमा जाँउ, पुण्य कमाउँ” भन्ने नाराका साथ नगरपालिका भित्र रहेका सबै मठ मन्दिरहरूलाई धार्मिक पर्यटकीय स्थलको रूपमा विकास गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
२२. स्थानीय स्तरमा सार्वजनिक, नीजी र सहकारी क्षेत्रको भूमिकालाई अझ बढी प्रभावकारी बनाइने छ । साथै स्थानीय स्तरमा लगानी मैत्री वातावरणको सिर्जना गरी थप लगानीका श्रोतहरू भित्र्याउन आवश्यक वातावरणको सिर्जना गर्न पहल गरिने छ ।
२३. स्थानीय क्षेत्रमा स्थापना भएका सहकारी संस्थाहरूको क्षमता विकास गर्नुका साथै विकासमा सहकारीसँगको साझेदारी सहकार्यमा जोड दिईनेछ ।
२४. मादि मिदिम नदीमा जलाशय निर्माण गरी यस वरपरका फाँटहरूमा १२ महिना सिंचाई सुविधा पुर्याउने विषयमा संघ र प्रदेश सरकारसंग समन्वय गरिने छ ।
२५. गण्डकि प्रदेश विदा पर्यटन कार्यविधीमा व्यवस्था भए बमोजिम वार्षिक कार्ययोजना २०७९ , स्वीकृत गराइ आफ्नो भौगोलिक क्षेत्रभित्र तोकिएबमोजिम हुने गरि विदा पर्यटन भ्रमण हुने

व्यवस्था भए बमोजिम यस पालिकाले कार्यविधी निर्माण र स्वीकृत गरि विदा पर्यटनको व्यवस्था गर्ने नीति कार्यान्वयन गर्ने छ ।

२६. सहकारी क्षेत्रमा सुशासन प्रवर्द्धन गर्न दर्तार सचेतना ,क्षमता विकास ,नियमन ,नविकरण , अभिवृद्धिलाईपरिष्कृत र समयानुकुल तुल्याइनेछ ।
२७. हामी सवैको इच्छा, गुणस्तरीय शिक्षा भन्ने सोचका साथ निःशुल्क र अनिवार्य आधारभूत शिक्षा तथा निःशुल्क माध्यामिक शिक्षामा सुनिश्चितताका साथै गुणस्तरीय शिक्षामा सर्वसुलभ पहुँच प्रविधिमैत्री, रोजगारमूलक र जीवनोपयोगी शिक्षाको विकास र विस्तार गरिने छ। विद्यालयको भौतिक सुधार कार्यक्रम संचालन गर्ने, लौगिक मैत्री शौचालय बनाउने, पर्याप्त पानीको व्यवस्था, जनशक्ति र कोठाको व्यवस्था, बालमैत्री वसाई व्यवस्थापन गर्ने, अभिभावकलाई बाल शिक्षाको महत्व बुझाउने, शिक्षक दरबन्दी थप गर्ने र महत्वपूर्ण विषयका शिक्षकहरूलाई तालिमको व्यवस्था गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ। नेपाल सरकारको घोषित कार्यक्रम अनुसार यस मध्यनेपाल नगरपालिकालाई बालश्रममुक्त नगरपालिका घोषणा गर्न सवै प्रकारका प्रयासहरु गरिनेछ
२८. माध्यमिक विद्यालयहरूमा ई-हाजिरीको व्यवस्था गर्नुका साथै प्रारम्भिक बालशिक्षामा E-Reading को व्यवस्था गरिने छ । साथै प्रत्येक वडामा एक नमुना विद्यालय कम्तिमा दुई वटा माध्यामिक विद्यालयमा प्राविधिक शिक्षा प्रदान गर्ने नीति अवलम्बन गर्ने तथा सबै विद्यालयमा ICT प्रविधिको प्रयोग गरी शिक्षालाई गुणस्तरीय बनाउन आवश्यक पहल गरिने छ। गुणस्तरीय शिक्षा, मध्यनेपालको इच्छा" भन्ने नारालाई प्राविधिक र व्यावसायिक शिक्षामार्फत गुणस्तरीय जनशक्ति उत्पादन गर्ने दीर्घकालीन नीति लिईनेछ । मध्यनेपाल बहुप्राविधिक शिक्षालयलाई थप व्यवस्थित र स्रोत साधन सम्पन्न बनाइनेछ ।
२९. नगरपालिका क्षेत्र भित्रका विद्यालयहरूबाट आधारभूत तह तथा एस.ई.ई. परिक्षामा सर्वोत्कृष्ट अंक ल्याउने एक छात्र, एक छात्रा र विद्यालयलाई सम्मान गरी पुरस्कृत गरिने कार्यक्रमको प्रभावकारी ढंगले सञ्चालन गरिनेछ। साथै नगरपालिका भित्रका उद्यम उन्मुख युवाहरूको क्षमता विकास गर्दै उद्यमशील बनाई विकासको मूल प्रवाहमा ल्याउनको लागि प्रदेश स्तरीय कार्यक्रमहरूसँग समेत साझेदारी गर्ने गरी "नगर प्रमुख युवा स्वरोजगार अनुदान कार्यक्रम" लाई निरन्तरता दिइने छ
३०. पूर्ण खोप सुनिश्चितताको लागि खोप कार्यक्रम, खोप केन्द्र, खोप सामाग्री ,व्यवस्थापन, खोप शिक्षा कार्यक्रमहरु हरेक स्वास्थ्य संस्थामा प्रदान गर्ने नीति अवलम्बन गरिएको छ । फोहरको वैज्ञानिक व्यवस्थापनका लागि नागरिक सचेतना अभिवृद्धि गरिनेछ । साथै Resource Pooling को अवधारणा बमोजिम अन्य पालिकासंग लागत साझेदारीमा फोहर मैला व्यवस्थापन गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ ।
३१. रोग नियन्त्रण कार्यक्रम अन्तर्गत संघीय सरकारले तोकेका कडा रोगहरूको उपचारको साथै आगामी आर्थिक वर्ष यसलाई पेन्डेमिक पुर्व तयारी तथा व्यवस्थापन, सर्ने तथा नसर्ने- क्षयरोग, कुष्ठरोग, एच.आई.भी. एड्स तथा हेपाटाइटीस बी र यौनजन्य रोग दुषित पानी तथा वातावरणबाट लाग्ने

विभिन्न प्रकृतिका प्रकोपहरू नियन्त्रण तथा समयमानै व्यवस्थापन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ र यस्ता रोग लागेका व्यक्तिहरूलाई मध्यनेपाल नगरपालिका आर्थिक सहायता (वितरण तथा व्यवस्थापन) कार्याविधि निर्माण गरि आर्थिक सहयोग प्रदान गर्ने नीति अवलम्बन/कार्यान्वयन गरिनेछ ।

३२. प्रसुति सेवा केन्द्रको विस्तार स्वास्थ्य संस्थाको भवन निर्माण तथा मर्मतलाई प्राथमिकता दिईने छ । जनताको स्वास्थ्यलाई मध्यनजर गर्दै प्रत्येक वडाहरूमा घुम्ती स्वास्थ्य सेवा पुर्याउने, वडाहरूले सहज रूपमा सेवा पाउने गरी एम्बुलेन्स सेवा उपलब्ध गराउने, ज्येष्ठ नागरिक, असहाय, अति गरिवहरूको निम्ति निःशुल्क औषधी उपचारको व्यवस्था गर्ने नीति अवलम्बन गरिएको छ । साथै कडा रोग लागेका विरामीहरूलाई नेपाल सरकारले वार्षिक बजेट वक्तव्यमा घोषणा भए अनुसार राहत कोषको स्थापना गरी कम्तिमा मासिक रु.५,०००/- सम्म दिने व्यवस्था लाई कार्यान्वयन गरिनेछ । साथै यस नगरपालिकाबाट विगतका वर्षहरूमा जस्तै आगामी वर्षमा पनि दिर्घ रोगिहरूलाई दिइदै आएको पोषण खर्च वापतको रकम प्रति महिना रु ३०००/- लाई आगामी आर्थिक वर्षमा पनि निरन्तरता दिइने छ ।
३३. मध्यनेपाल नगरपालिका वडा नं ६ मा सञ्चालित स्वास्थ्य चौकिलाई स्तरोन्ति गरि अस्पतालको रूपमा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्ने विषयमा कार्यदल गठन गरी प्राप्त सुझाव अनुसार व्यवस्थित गर्ने नीति अपनाइने छ ।
३४. सुनौला हजार दिनका महिला, गर्भवती तथा सुत्केरी, ५ वर्ष मुनिका बालबालिका र किशोरीहरूको पोषण अवस्थामा सुधार ल्याउन संघीय सरकार र यस नगरपालिकाको साझेदारीमा विगत वर्ष देखी सञ्चालित बहुक्षेत्रिय पोषण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ । साथै पोषणमैत्री कार्यक्रमलाई यस नगरपालिका र संघीय एवम् प्रदेश सरकारको लागत साझेदारीमा अगाडी वढाउने कार्यलाई निरन्तरता प्रदान गरिने छ ।
३५. नगरपालिका भित्रका सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट प्रदान गरिने खोपसेवा, सुरक्षित मातृत्व तथा प्रजनन स्वास्थ्य,पोषण लगायतका जनस्वास्थ्य सेवाहरू र उपचारात्मक रोगको लागि आवश्यक औषधी, उपकरण तथा स्वास्थ्य सामाग्रीहरूको लागि आवश्यक ब्यबस्था मिलाईनेछ । खोप, सुरक्षित मातृत्व, प्रजनन स्वास्थ्य, पोषणजस्ता जनस्वास्थ्यसँग सम्बन्धित आधारभूत सेवा सुविधाहरूलाई प्रभावकारी बनाउन महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूलाई परिचालन गरिनेछ ।
३६. सामुदायिक महिला स्वास्थ्य स्वयमसेविकाहरूलाई थप उत्प्रेरित गर्न महिला स्वास्थ्य प्रोत्साहन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ । हाल संचालन भैरहेको “जेष्ठ नागरिक निःशुल्क घरदैलो कार्यक्रम” लाई निरन्तरता दिईनेछ ।
३७. रम्घा, भोर्लेटार र रामबजार स्वास्थ्य चौकीमा रहेका प्रयोगशालालाई अझ बढी व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाईनेछ । गर्भवती आमालाई प्रसुति सेवा प्रदान गर्दा आमा र बच्चाको लागि जोखिम

देखिएर प्रेषण गर्दा लागने यातायात तथा एम्बुलेन्स खर्चका लागि नगर प्रमुख आमा सुरक्षा कोषलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

३८. सम्पूर्ण नगरवासीलाई स्वास्थ्य विमा कार्यक्रममा सहभागी हुन प्रोत्साहित गरिनेछ । जटिल प्रकृतिका रोग लागेका विरामीहरूलाई पोषण खर्च उपलब्ध गराउन आवश्यक बजेट व्यवस्था मिलाइनेछ । गर्भवती आमा तथा नवजात शिशुको मृत्यु दर शुन्य पार्नको लागि "आमा सुरक्षा कार्यक्रम" अन्तर्गत नियमित रूपमा स्वास्थ्य परीक्षण गराउन र शतप्रतिशत संस्थागत रूपमा सुत्केरी गराउन प्रोत्साहित गरिनेछ ।
३९. भोल्टेज स्वास्थ्य चौकीमा स्थापना गरिएको आँखा उपचार केन्द्रलाई निरन्तरता दिई यसलाई अझै ब्यवस्थित गर्दै अन्य स्वास्थ्य संस्थाहरूमा पनि क्रमशः विस्तार गर्दै लगिनेछ । महिला दिदीबहिनीहरूको लागि पाठेघर तथा स्तन क्यान्सरको निःशुल्क रूपमा स्क्रिनिङ परीक्षण गरी शंकास्पदहरूलाई सुविधा सम्पन्न अस्पतालमा प्रेषण गर्ने ब्यवस्था मिलाइनेछ ।
४०. नगरपालिका भित्रका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा आवश्यक फर्निचर तथा स्वास्थ्य उपकरणहरूको ब्यवस्था मिलाइनेछ । शहरी स्वास्थ्य केन्द्रलाई थप व्यवस्थित गर्दै अन्य स्थानमा आवश्यकता अनुसार क्रमशः थप गर्दै लगिनेछ ।
४१. गर्भवती र नवजात शिशुहरूलाई संस्थागत प्रसूतिको समयमा केही जटिलताहरू आएमा सुविधा सम्पन्न संस्थामा प्रेषण गर्दा नगर प्रमुख आमा सुरक्षा कोष मार्फत प्रेषण खर्च उपलब्ध गराइँदै आएको कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
४२. नेपाल सरकारबाट निशुल्क औषधीहरू वितरणको लागि उपलब्ध गराउँदै आएको रकम पर्याप्त हुन नसकेमा नगरपालिकाबाट थप रकम व्यवस्था गरिनेछ । स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूका लागी निशुल्क स्वास्थ्य वीमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
४३. मापदण्ड बमोजिम निर्माण नभएका स्वास्थ्य चौकी भवनहरूलाई मापदण्ड बमोजिम निर्माण गर्दै लगिने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ । नगरपालिकाभित्र रहेका सम्पूर्ण गर्भवती आमालाई गर्भावस्थामा कम्तीमा ३ पटक निःशुल्क अल्ट्रा साउन्ड सेवा प्रदान गर्नको लागि सबै वडामा ग्रामीण अल्ट्रा साउन्ड सेवा विस्तार गर्न बजेट व्यवस्था गरिनेछ ।
४४. बालबालिकाहरू तथा किशोर किशोरीहरूको शारीरिक तथा मानसिक विकासको लागि पोषणसम्बन्धी विशेष कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । साथै विद्यालय स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रमलाई नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका सम्पूर्ण विद्यालयहरूमा संचालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । नगरपालिकामा वढ्दो आत्महत्या न्युनिकरण तथा मानसिक स्वास्थ्य, मुख स्वास्थ्य, खानेपानी परीक्षण लगायतका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न स्रोत व्यवस्थापन छ ।
४५. नगरपालिका भित्र रहेका स्वास्थ्य चौकीहरूमा एम्बुलेन्स सेवालाई आवश्यकता अनुसार विस्तार गर्दै लगिनेछ । १५ शैया अस्पताल भवनको निर्माण कार्य अन्तिम चरणमा पुगेकमा सोको सञ्चालनका लागि आवश्यक प्रवन्ध मिलाइने छ । सार्वजनिक स्थलमा धुम्रपान, मध्यपान र सूतिपानलाई निषेध

गरिनेछ । यस पालिकामा सञ्चालित प्रयोगशाला सेवालाई विस्तार र व्यवस्थित गर्दै गर्भवति, असहाय, अशक्त तथा वृद्धवृद्धाहरूका लागि निशुल्क सेवा उपलब्ध गराइनेछ ।

४६. मध्यनेपाल नगरपालिका क्षेत्रभित्र एक घर एक धाराको रणनीति सञ्चालन गर्ने, खानेपानी आयोजना संचालन गर्ने संस्थाहरूको निगरानी बढाई एकीकृत खानेपानी आयोजना कार्यान्वयन गर्ने, मौजुदा खानेपानी आयोजनाहरूको मर्मत सम्भार गर्ने, पानीका मुल, कुवा, पोखरी तथा धाराहरू संरक्षण गर्ने, फोहोरमैलाको वैज्ञानिक व्यवस्थापन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ । “स्वच्छ पिउने पानी: स्वस्थ जिन्दगानी” भन्ने नारासहित आधारभूत आधारभूत खानेपानी उपलब्ध गराउन नगरबासीहरूलाई स्वच्छ पिउने पानी उपलब्ध गराउन विभिन्न खानेपानी आयोजना सञ्चालन गरिनेछ ।
४७. यस नगरपालिका भित्रको गाउँ टोलमा समग्र विकासलाई मध्यनजर गरी प्रत्येक टोलमा टोल सुधार समिति गठन गर्नुका साथै सबै गाउँ वा टोलको सरसफाई गर्न र प्लाष्टिकजन्य वस्तुको कम उपयोग तथा व्यवस्थित गर्न प्रत्येक महिना टोल सरसफाई गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ । फोहोरलाई मोहरमा रूपान्तरण गर्न दिगो र भरपर्दो फोहोरमैला व्यवस्थापन केन्द्र स्थापनको प्रकृया थालनि गरिनेछ ।
४८. मध्यनेपालनगरपालिका बासीहरूलाई पूर्ण सरसफाईतर्फ उन्मुख गराउन शहरोन्मुख स्थानहरूमा सार्वजनिक शौचालय निर्माण एवं संचालनको लागि सरोकारवालाहरूसँग समन्वयका साथ आवश्यक पहल गरिने छ ।
४९. लैंगिक समानता, महिला सशक्तिकरण, महिला सहभागिता वृद्धि गर्ने नीतिलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । लैंगिक हिंसा र जातीय विभेद सम्बन्धि कानुनी सचेतना कार्यक्रम संचालन गर्ने, विद्यमान कानुनी व्यवस्था बारे कार्यक्रम संचालन गर्ने, बालविवाह अन्त्यका लागि अभियान चलाउने, मदिरा तथा जुवातास निषेधित क्षेत्र घोषणा गर्ने, हिंसा पिडकलाई दण्डित गर्ने, हिंसा र विभेद पिडितहरूलाई सहयोग प्रदान गर्ने रणनीति लिइनेछ ।
५०. सामाजिक सुरक्षा र सामाजिक न्याय प्रदान गर्दा लिङ्ग, क्षेत्र र समुदाय भित्रका आर्थिक रूपले विपन्नहरूलाई प्राथमिकता प्रदान गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ, साथै नगरपालिका भित्र रहेका ८५ वर्ष भन्दा माथिका वृद्ध वृद्धाहरूलाई सम्मान कार्यक्रम संचालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
५१. मध्यनेपाल नगरपालिकामा वस्ने विभिन्न जातजातिहरूको परम्परागत सीप र जनताको संरक्षणका लागि सीपमुलक कार्यक्रमको संरक्षण तथा सम्बर्द्धनका लागि वार्षिक कार्यक्रम बनाइ सम्बोधन गरिने छ ।
५२. नगर क्षेत्रभित्रका ऐतिहासिक, धार्मिक, साँस्कृतिक सम्पदाहरूको पहिचान गरी वैज्ञानिक अभिलेखीकरण गर्दै तिनीहरूको संरक्षण र जगेर्ना गर्ने नीति लिइनेछ । ऐतिहासिक पाटी पौवा, कुवा, पोखरी, अन्तिम संस्कार घाट क्षेत्र आदिलाई संरक्षण र पुनर्निर्माण गरिनेछ ।

५३. लमजुङ जिल्लाकै पहिचानको रूपमा रहेको ठाडो भाका लगायत नगरपालिका भित्र बसोबास गर्ने सबै जात जातीको धर्म, संस्कृति, कला र साहित्यको संरक्षण र सम्बर्धन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
५४. मध्यनेपाल नगरपालिका वडा नं ७ स्थित रामबजार इशानेश्वर क्षेत्रलाई पूर्ण धार्मिक क्षेत्रको रूपमा विकास गर्न आयुर्वेद, योगा र गुरुकुल आश्रम निर्माण, सञ्चालन, व्यवस्थापन जस्ता कार्यमा जोड दिईनेछ । वडा नं ८ को डडुवा दुर्छामा तमु संग्राहलयको स्थापना गरी तमु संस्कृतिको जगेर्ना गरिनेछ ।
५५. नगर क्षेत्रभित्र रहेका सडकहरूको स्तरोन्नती गर्ने, ठूला आयोजनाहरूको सम्भाव्यता अध्ययन गरी सामाजिक, आर्थिक र वातावरणीय दृष्टिकोण बाट सम्भाव्य आयोजनाहरूको कार्यान्वयनमा जोड दिईनेछ । अधुरा तथा क्रमागत आयोजनाहरूलाई प्राथमिकता दिई सम्पन्न गर्दै लगिनेछ ।
५६. मध्यनेपालमा रिंगरोड स्थापना गर्न मादि मिदिम नदिको पौराणिक र धार्मिक अस्तित्व कायम गर्दै संरक्षण र सम्बर्धन गर्ने, प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन कलेज स्थापना र सञ्चालनका लागि भरमगदुर काम गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
५७. भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत मापदण्ड, २०७२ बमोजिम भवन निर्माण गर्ने कार्यलाई कार्यान्वयन गरिने छ । भवन निर्माण कार्यका लागि नगरपालिका बाट स्वीकृत घर जग्गा नक्सा पास कार्यविधि, २०७७ को प्रभावकारी तवरले कार्यान्वयन गरिने छ ।
५८. घर तथा भवन निर्माणको लागि मापदण्ड र डिजाइन तोक्ने, भवन निर्माण गर्दा भवन संहिताको पालना गरी तालिम प्राप्त डकर्मी र सिकर्मीको प्रयोग गर्ने, वडा कार्यालय, माताहतका कार्यालयहरू, सहकारी संस्था तथा सामुदायिक भवनहरू निर्माण गर्ने र मौजुदा सामुदायिक भवनहरूको मर्मत सम्भार गर्ने, शहरोन्मुख वस्तीहरूमा ढल निकासलाई व्यवस्थित गर्ने रणनीति लिइनेछ ।
५९. "सिँचाई सुविधा गह्रा गह्रा: मध्यनेपाल हराभरा" भन्ने नारासहित नगरपालिकाका सबै खेतियोग्य जमिनमा बाह्रैमास सिँचाई सुविधा उपलब्ध गराई कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि गर्न मध्यनेपाल नगरपालिकाको मादि नदी र मिदिम खोलामा कृत्रिम जलाशय निर्माणका लागि डि.पि.आर र फिजिविलिटी अध्ययन गर्न पहल गरिनेछ ।
६०. नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेको राज्यले पहिचान गरेको द्रूत विकासका क्षेत्रहरू मध्ये अति महत्व बोकेको जलश्रोतको सहि सदुपयोग मार्फत **समृद्ध मध्यनेपाल निर्माण** गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
६१. नगरपालिका तथा केही वडाहरूमा अप्टिकल फाइबर नेटवर्क मार्फत इन्टरनेट पुर्याइएकोमा दूर संचार प्राधिकरणसँग सहकार्य गरी मध्यनेपाल नगरपालिकाका सबै वडाहरू, अस्पताल तथा स्वास्थ्य संस्थाहरू, सम्पूर्ण सामुदायिक विद्यालयहरूमा अप्टिकल फाइबर नेटवर्क जडान गर्ने तथा इन्टरनेट सेवा पुर्याउने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

६२. मध्यनेपाल नगरपालिकाको आन्तरीक सुदृढीकरण गरी शाखागत र कार्यालयमा २४ सै घण्टा विद्युत आपूर्ती हुने व्यवस्था मिलाईने छ । नगर उज्यालो कार्यक्रम अन्तरगत मध्यनेपाल नगरपालिकाका शहरी क्षेत्रमा सोलार बत्ति जडान तथा मर्मत कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
६३. विपद् व्यवस्थापनलाई मध्यनजर राखी संस्थागत क्षमता विकास, सामग्री र श्रोतको संचय गर्ने नीति लिइनेछ । वडा स्तरमा समेत विपद् व्यवस्थापन योजना तथा प्रतिकार्य योजना बनाई विपद् न्यूनिकरणका लागि पहल गरिएको छ । साथै दैवि प्रकोप उद्धार कोषको स्थापना गरी संचालनमा ल्याईएको छ । स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको गठन गरी विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना र जोखिम न्यूनिकरण तयारीको कार्य गरिएको छ ।
६४. फोहोरमैला व्यवस्थापनको नीतिगत व्यवस्थाको लागि आवश्यक कानून तथा ल्याण्डफिल्ड साईट निर्माण गरिनेछ । संकलित फोहोरमैलालाई विसर्जन स्थलसम्म लैजानको लागि आवश्यक साधन र स्रोतको व्यवस्था गरिनेछ । फोहोरको उत्पादन स्रोतमा नै वर्गीकरण गरी उत्पादित फोहोरमैलालाई प्रशोधनबाट जैविक मल तथा ऊर्जा उत्पादन गर्न सार्वजनिक निजी साझेदारी कार्यक्रम अगाडि वढाइनेछ । नगरवासीमा सरसफाइसम्बन्धी चेतना विकास गरी फोहोरमैलाको उचित व्यवस्थापनको लागि उत्पादकलाई नै पहिलो जिम्मेवार बनाइनेछ र त्यसका लागि सरसफाइ व्यवस्थापनको नियमित र निरन्तर अनुगमन तथा नियमन कार्यमा तिब्रता दिईनेछ ।
६५. मादी, मिदिम, रिस्ती र पिस्तीखोलाले काटिरहेको जमिनलाई संरक्षण गर्न नदीलाई आफ्नै धारबाट बगाउनको लागि आवश्यक ठाँउमा तटबन्धको निर्माण गरिने र खोला किनारामा रहेको जमिनको सदुपयोग गर्नको लागि माछा पालन, तरकारी खेती र बगर खेतीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
६६. सार्वजनिक सेवालालाई नागरिक मैत्री बनाइनेछ । विद्युतीय माध्यमबाट सेवा र विवरणहरू प्रकाशन र प्रशारण गर्दै जनताको पहुँच सरल र सहज बनाइनेछ । न्यायिक समितिलाई थप गतिशिल र प्रभावकारी बनाउन मेलमिलाप सम्बन्धी कार्यविधी, २०७७ लाई अनुमोदन गरि कार्यान्वयनमा लगिने छ ।
६७. सबै वडाहरूबाट आगामी आ.ब. २०८१/८२ देखी विद्युतिय माध्यमबाट सबै प्रकारका राजस्व संकलन गर्ने कार्य कार्यान्वयनमा लगिनेछ । नेपाल सरकारको घोषित नीति अनुरूप अनिवार्य रूपमा सम्पति कर प्रणाली लागु गरि विद्युतिय माध्यमबाट कर संकलन गर्ने प्रणालीलाई थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउदै लगिने छ ।
६८. यस मध्यनेपाल नगरपालिका भित्रका उत्कृष्ट कार्य गर्ने कर्मचारी, जनप्रतिनिधिहरू, सबैभन्दा बढी कर तिर्ने करदाताहरू र राम्रो र उदाहरणीय कार्य गर्ने उपभोक्ता समितिहरूलाई पुरस्कृत गरिने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
६९. सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ को प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिने छ । साथै नेपाल सरकारको पूर्ण स्वामित्वमा रहेको Government Integrated Data Center बाट यस नगरपालिकाका सम्पूर्ण तथ्यांकलाई राष्ट्रिय सूचना प्रणालीमा आवद्ध गर्ने निति लिइने छ ।

७०. यस नगरपालिका क्षेत्रमा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरूको वस्तुगत विवरण तयार गरिने छ । क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरूलाई अनुमति लिएर मात्र आफ्ना क्रियाकलाप अगाडी बढाउने व्यवस्था गरिने छ । यस क्षेत्रका कुनै पनि विकास योजना तर्जुमा गर्दा प्राथमिकता तथा आवश्यकताको आधारमा मात्र तर्जुमा गरिने छ ।
७१. सामाजिक सुरक्षा र सामाजिक न्याय प्रदान गर्दा लिङ्ग, क्षेत्र र समुदाय भित्रका आर्थिक रूपले विपन्नहरूलाई प्राथमिकता प्रदान गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
७२. यस क्षेत्रको शान्ति सुरक्षालाई मध्यनजर गर्दै मदिरापान, धुम्रपान तथा लागु पदार्थ दुर्व्यसनि र यसको असरलाई न्यूनिकरण गर्ने नीति अवलम्बन गर्नुका साथै सार्वजनिक शान्तिमा खलल पुग्ने खालको अवान्छित गतिविधिहरू निरुत्साहित गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
७३. सूचनामा पहुँच वृद्धि गर्न नगरपालिकामा जनप्रतिनिधिहरू र कर्मचारीहरूलाई सूचना प्रविधि सँग सम्बन्धीत तालिम तथा अभिमुखिकरण संचालन गरिनेछ । नगरपालिकाको सूचना केन्द्रलाई थप व्यवस्थित र सुदृढ बनाईने छ ।
७४. नगरपालिकाको संस्थागत विकास तथा सुशासन, जवाफदेहिता तथा पारदर्शिता कायम गर्न आवश्यकता अनुसार नगरपालिकाको ऐन, नियमहरू, कार्यविधिहरू, निर्देशिकाहरू तर्जुमा तथा संशोधन गरी कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।
७५. स्थानीय तहमा कार्यरत कर्मचारीहरूको अबकाश पछि पाउने निवृत्तीभरण उपदान तथा सेवा सुविधाका लागि एक योगदानमा आधारित निवृत्तीभरण कोषको स्थापना गरि सालवसाली रूपमा वृद्धि गर्दै लगिने छ । कर्मचारी कल्याणकारी कोषको लागी उचित बजेटको व्यवस्थापन गरिने छ ।
७६. राजस्व तथा करको दायरा बढाई राजस्व तथा कर संकलन कार्यलाई प्रभावकारी बनाई कडाइका साथ लागू गरिने छ ।
७७. उपलब्ध प्राकृतिक श्रोत साधनको अधिकतम परिचालन गरी सार्वजनिक, निजी र सहकारी क्षेत्रको साझेदारीलाई प्राथमिकता दिई प्राप्त उपलब्धिहरूको न्यायोचित वितरण बाट आर्थिक असमानताको अन्त्य गर्दै विभेद तथा भ्रष्टचार रहित समाजको निर्माण गर्ने नीति अवलम्बन गरिएको छ । साथै गैरसरकारी संघसंस्थाहरू पनि यस नगरको विकासका साझेदार हुन भन्ने मनसायले त्यस्ता संघसंस्थालाई पनि विकासको मुलधारमा समाहित गर्दै लैजाने नीति अंगिकार गरिनेछ ।
७८. सुशासन पारदर्शिता र जवाफदेहितामा अभिवृद्धि गराउन नगरपालिकाले लिएको समग्र नीति र संचालित कार्यक्रम आयोजनाले पारेको सामाजिक प्रभावको लेखाजोखा गर्ने गरी सामाजिक परिक्षण र सबै आयोजना कार्यक्रमहरूमा सार्वजनिक परिक्षण र वडा क्षेत्रगत रूपमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सम्पन्न गरिनेछ ।
७९. आफ्ना काम कारवाही, निर्णयहरूको नियमित प्रकाशन गरी सु-सूचित गर्ने नीति लिईनेछ, वार्षिक रूपमा व्यवसाय कर असुली कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाउन "व्यवसाय कर तिरौं, विकास कार्यमा

सरिक हौ भन्ने नाराका साथ वडा समिति तथा सरोकारवालाहरुलाई अभिमुखिकरण सहित सशक्त बनाई परिचालन गरिनेछ ।

८०. आर्थिक कार्य प्रणालीलाई चुस्त र दुरुस्त बनाई प्रविधिको प्रयोग तथा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीबाट वित्तीय सुशासन कायम गरिनेछ । नगरपालिकाको सेवा प्रवाह तथा विकास निर्माणमा नगरवासीको अपनत्व र स्वामित्व सहित नागरिक निगरानी तथा जानकारीका लागि वडास्तरीय र नगरस्तरीय सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण, लेखा परीक्षण, वेरुजु फर्छ्यौट, नागरिक सन्तुष्टि सर्वेक्षण तथा अन्तरनिकाय समन्वय जस्ता कार्यक्रमको आयोजना गरिनेछ ।
८१. नगरपालिकाले प्रदान गर्ने सबै सेवाहरु विद्युतिय प्रणाली मार्फत उपलब्ध गराउन आवश्यक पूर्वाधार विकास गरिनेछ । वडालाई अधिकार सम्पन्न गराई कानुन बमोजिम वडाबाट प्राप्त हुने सबै सेवा सम्बन्धित वडा कार्यालयबाट प्राप्तहुने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
८२. नगरपालिकामा बुझाउनु पर्ने शुल्क कर वा नियमानुसारको अन्य रकम नगदको रूपमा नभई आफ्नो पायक पर्ने बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट र विद्युतिय माध्यमबाट बुझाउन सकिने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
८३. आत्म निर्भर नगरको सोच बमोजिम नगरपालिकालाई आधारभूत खाद्य बस्तुमा आत्मनिर्भर बनाउदै लैजाने नीति अन्तर्गत धान, मकै, गहुँ, दुग्ध पदार्थ, मासु, अण्डा आदिको उत्पादन बृद्धिका लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । यस्ता बस्तुको उत्पादनमा कृषकलाई प्रोत्साहित गर्न नीति लिईनेछ । सामूहिक खेती गर्ने महिला कृषकलाई उत्पादनका आधारमा अनुदान दिने व्यवस्था गरिनेछ ।
८४. नगरपालिका भित्र गरिबीको कारण फुस)खर(को छानामा बस्न बाध्य परिवारलाई उक्त छाना विस्थापित गर्न अनुदान सहयोग उपलब्ध गराईनेछ ।
८५. नगरपालिकामा बेरोजगारको विवरण नियमितरूपमा अध्यावधिक हुने प्रणाली विकास गरीनेछ । बेरोजगारलाई पेश व्यवसायमा लाग्नका लागि सहजिकरण गरिनेछ । विद्युतिय नगर प्रोफाइल तथा तथ्यांक व्यवस्थापनका लागि कार्यविधी निर्माण गरि अगाडी वढाइने छ ।
८६. भु उपयोग ऐन, २०७६ र नियमावली, २०७९ बमोजिम यस नगरक्षेत्र भित्र रहेका जग्गाहरुको वर्गीकरण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ

नगर सभाका सदस्यज्युहरु,

प्रस्तुत नीति कार्यक्रम तथा बजेटका कार्यान्वयनबाट मध्यनेपाल नगरपालिकाको सामाजिक, आर्थिक, भौतिक पूर्वाधारका विकास तथा वातावरण संरक्षण सम्बर्धन मार्फत स्थानीय स्तरमा रोजगारी अभिवृद्धि तथा आय आर्जनको यथोचित वातावरण सृजना भई समग्र नगरपालिकाको बहुआयामिक गरिबी न्यूनिकरणमा योगदान पुग्ने नै छ भन्ने कुरामा विश्वास लिएको छु । प्रस्तावित

नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा केन्द्रिय निर्देशन तथा बजेट सिलिङ्ग, नगरपालिकाको प्राथमिकताका क्षेत्रहरू र सहभागितामूलक योजना तर्जुमा प्रकृयाको विभिन्न चरणहरू पार गर्दै प्राप्त भएका योजनाहरू तथा नगरपालिका स्तरीय राजनीतिक दलका प्रमुख तथा प्रतिनिधिहरू, सरकारी तथा गैरसरकारी संघ संस्था एव नागरिक समाजका प्रतिनिधि तथा आम सरोकारवाला जनसमुदायबाट प्राप्त हुन आएको अमूल्य सल्लाह सुझावहरूलाई उपलब्ध साधन,श्रोतको सीमाको परिधि भित्र रही समेट्न प्रयास गरिएको छ ।

अन्त्यमा,

हामीलाई निर्वाचित गरी यो भूमिकामा पुऱ्याउने तथा विकास प्रेमी आम नागरिक, राजनीतिज्ञ, बौद्धिक वर्ग र समाजसेवीहरूको व्यापक सहभागितामा मध्यनेपाल नगरपालिकाका समस्त आर्थिक, समाजिक, भौतिक तथा वातावरणीय विकासमा साझा सहमति र प्रतिबद्धताका साथ नगर कार्यापालिकाबाट पारित भई यस नगरसभामा प्रस्तुत भैरहेको नीति तथा कार्यक्रम सार्वजनीकिकरण सभामा सक्रिय सहभागि भई दिनुहुने सबै नगरसभाका सदस्यज्युहरू, कर्मचारी मित्रहरूलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दै म राजनीतिक दल एवं सरोकारवाला सम्पूर्ण आम नागरिक, जिल्ला र नगरपालिका स्थित सरकारी कार्यालय, संघ-संस्था, लगायत सबैलाई सृजनात्मक, सकारात्मक एव रचनात्मक सहयोगका लागि हार्दिक आभार व्यक्त गर्न चाहान्छु । साथै योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन, र मूल्याङ्कनका सम्पूर्ण चरणहरूमा स्थानीय समुदाय साथ निर्वाचित सबै पदाधिकारीको प्रत्यक्ष र अर्थपूर्ण सहभागिताबाट मात्र यस नगरपालिकाको समग्र दिगो विकास संभव रहको व्यहोरा समेत निवेदन गर्न चाहान्छु । यसका लागि सरकारी तथा गैरसरकारी संघ, संस्था, निजी क्षेत्र, दातृ निकाय, नागरिक समाज तथा सम्पूर्ण सरोकारवाला समुदायको साझेदारी सहकार्य र समन्वयका उद्देश्यमुखी अर्थपूर्ण प्रयत्न नै उपयुक्त माग हो भन्ने भनाइको साथै सबै सदस्य ज्युहरूको आज भएको पूर्ण एवं गरिमामय सहभागिता र छलफलबाट यो नीति तथा कार्यक्रम स्वीकृत गर्नुहुनेछ भन्ने अपेक्षा गर्दै र धन्यवाद ज्ञापन गर्दै विदा हुन चाहन्छु ।

धन्यवाद ।

जयनेपाल

.....
रमेश कुमार पाण्डे

